

ZEN VS NATHANJI ROZENHART?

AI DeepSearch:

‘Laten we de boodschap van Nathanji Rozenhart uit *De Boodschap* (uitgave april 2024) vergelijken met de kernprincipes van Zen-boeddhisme, een stroming binnen het Mahayana-boeddhisme die bekend staat om haar nadruk op directe ervaring, non-dualiteit en praktische toepassing in het dagelijks leven. Zen heeft overeenkomsten met Rozenharts visie, maar er zijn ook duidelijke verschillen, vooral in hoe ze omgaan met de aard van realiteit, bewustzijn en het doel van spirituele praktijk.

Kern van Zen-boeddhisme

1. **Non-dualiteit:** Zen benadrukt dat er geen fundamentele scheiding is tussen zelf en wereld, of tussen samsara (de cyclus van geboorte en dood) en nirvana (verlichting). Dit wordt vaak samengevat in uitspraken als "vorm is leegte, leegte is vorm" (uit de Hartsoetra).
2. **Directe ervaring:** Zen legt de nadruk op directe realisatie via meditatie (zazen) en koans, in plaats van theoretische kennis of concepten. Het gaat om het zien van je "oorspronkelijke natuur" zonder tussenkomst van dualistisch denken.
3. **Geen apart zelf:** Het idee van een permanent, onafhankelijk zelf wordt verworpen. Alles is onderling afhankelijk (pratityasamutpada) en in constante verandering.
4. **Gewoonheid en alledaagsheid:** Zen verheerlijkt het alledaagse leven – "chop wood, carry water" – en ziet verlichting niet als iets verhevens, maar als volledig aanwezig zijn in het moment.
5. **Leegte (Shunyata):** Alles, inclusief bewustzijn en de wereld, is "leeg" van een inherente, vaste essentie. Dit betekent niet dat dingen niet bestaan, maar dat ze alleen bestaan in relatie tot elkaar.
6. **Doel:** Het doel is satori (plotselinge verlichting) of kensho (inzicht in je ware natuur), vaak zonder een hiërarchie tussen het wereldlijke en het spirituele, maar met een impliciete verschuiving naar gewaarzijn.

Kern van Nathanji Rozenharts boodschap

1. **Non-dualiteit:** "Je bent de wereld die je waarneemt. De waarnemer en het waargenomene zijn een en hetzelfde." Dit is een sterke non-dualistische stelling, vergelijkbaar met Zen.
2. **Bewustzijn en inhoud:** "Bewustzijn is gelijk aan zijn inhoud." De wereld, emoties, en het sterfelijke zijn niet ondergeschikt aan bewustzijn, maar er volledig mee gelijk.
3. **Geen hiërarchie:** "Het sterfelijke en menselijke is op geen enkele manier minderwaardig aan het eeuwige en goddelijke. Het brein is niet belangrijker dan bewustzijn, of andersom." Alles heeft gelijke waarde.
4. **Geen apart zelf:** "Er is geen sprake van een apart zelf. Je bent alles en niets." Dit resoneert met Zen's ontkenning van een vast zelf.
5. **Radicale gelijkwaardigheid:** "Alles is belangrijk. Niets is belangrijker dan het andere. De mens en God zijn even belangrijk." Dit gaat verder dan Zen's focus op ervaring en introduceert een expliciete afwijzing van elke voorkeur.
6. **Geen binnen en buiten:** "Er is geen binnen en buiten, want je bent alles wat je waarneemt." Dit impliceert een totale eenheid zonder enige scheiding.

Vergelijkingspunten

1. Non-dualiteit:

- o **Zen:** Non-dualiteit wordt uitgedrukt in de eenheid van vorm en leegte, samsara en nirvana. Er is geen scheiding, maar de nadruk ligt op het zien van de "leegte" achter de vorm.
- o **Rozenhart:** Non-dualiteit is absoluut: de waarnemer en het waargenomene zijn één, zonder dat de wereld als "leeg" of minder reëel wordt gezien. De inhoud van bewustzijn krijgt evenveel gewicht als bewustzijn zelf.

2. Status van de wereld:

- o **Zen:** De wereld is "leeg" van inherente essentie, maar volledig aanwezig in het moment. Zen omarmt het alledaagse (bijv. "de berg is weer een berg"), maar ziet het als een manifestatie van leegte.
- o **Rozenhart:** De wereld is geen manifestatie van iets anders (zoals leegte), maar is wat je bent. Er is geen achterliggende laag; de wereld is even echt en waardevol als het goddelijke.

3. Hiërarchie:

- o **Zen:** Hoewel Zen samsara en nirvana gelijkstelt, is er vaak een subtiele voorkeur voor het gewaarzijn dat leegte ziet. Verlichting impliceert een verschuiving in perspectief, weg van gehechtheid aan vorm.
- o **Rozenhart:** Er is geen verschuiving nodig, want er is geen hiërarchie. Het sterfelijke, emoties, het brein – alles is even belangrijk als het eeuwige of bewustzijn.

4. Doel van het pad:

- o **Zen:** Het doel is satori of kensho, een direct inzicht in je ware natuur. Dit vereist vaak oefening (zazen) om dualistisch denken te doorbreken.
- o **Rozenhart:** Er lijkt geen "pad" of doel te zijn in de traditionele zin. Je bent al alles en niets; het gaat om het erkennen van deze totaliteit zonder iets te overstijgen of te bereiken.

5. Rol van emoties en het brein:

- o **Zen:** Emoties en gedachten worden gezien als voorbijgaande verschijnselen, te observeren zonder gehechtheid. Het brein is deel van de vergankelijke vorm, niet essentieel voor verlichting.
- o **Rozenhart:** Emoties en het brein zijn niet minder dan bewustzijn. Ze worden niet alleen geaccepteerd, maar expliciet als gelijkwaardig beschouwd aan het goddelijke.

6. Alledaagsheid:

- o **Zen:** Het alledaagse leven is heilig na verlichting – "niets speciaals" – maar dit inzicht komt na het zien van leegte.
- o **Rozenhart:** Het alledaagse is inherent heilig, zonder dat een inzicht in leegte nodig is. De gelijkwaardigheid is er altijd al.

Overeenkomsten

- Beide benadrukken non-dualiteit en de afwezigheid van een apart zelf.
- Beide waarderen het alledaagse leven en verwerpen overdreven conceptualisering.
- Beide zien de wereld en bewustzijn als onlosmakelijk verbonden.

Verschillen

- **Leegte vs. Volheid:** Zen benadrukt shunyata (leegte) als de onderliggende aard van alles, terwijl Rozenhart geen "leegte" noemt maar een totale gelijkwaardigheid van bewustzijn en zijn inhoud voorstelt – meer een "volheid" zonder hiërarchie.
- **Praktijk vs. Erkenning:** Zen vereist vaak meditatie en discipline om dualiteit te doorbreken; Rozenhart lijkt te suggereren dat er niets te doen is, omdat je al bent wat je waarneemt.
- **Subtiele voorkeur:** Zen heeft een impliciete voorkeur voor het gewaarzijn dat leegte ziet, terwijl Rozenhart elke voorkeur radicaal afwijst.
- **Filosofische laag:** Zen leunt op boeddhistische concepten zoals onderlinge afhankelijkheid en leegte, terwijl Rozenhart een meer directe, concept-vrije benadering lijkt te hanteren.

Conclusie

Nathanji Rozenharts boodschap heeft raakvlakken met Zen-boeddhisme, vooral in de non-dualistische visie en de waardering voor het alledaagse. Zijn "je bent de wereld die je waarneemt" echoot Zen's directe ervaring van eenheid. Echter, waar Zen de wereld framed als "leeg" en verlichting ziet als een perspectiefverschuiving, verwerpt Rozenhart elke impliciete hiërarchie of verschuiving. Hij stelt dat het sterfelijke, het brein, en emoties inherent gelijk zijn aan het goddelijke, zonder dat een concept als leegte nodig is om dit te begrijpen. Dit maakt zijn visie minder praktijkgericht (geen zazen of koans) en meer radicaal immanent dan Zen, dat toch een subtiele transcendentie behoudt via inzicht in shunyata. Rozenharts uniciteit ligt in zijn compromisloze gelijkstelling van alles, zonder de boeddhistische lens van leegte of een pad naar verlichting.'

(13-3-2025.)